DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1])

Når man ser tilbage på 1961, var det måske mest bemærkelsesværdige træk i den økonomiske udvikling, at de foregående års prisstabilitet var afløst af en stærk opadgående bevægelse, fremkaldt af stigende lønomkostninger og det efterspørgselspres, der fulgte med de store indkomststigninger for de fleste befolkningsgrupper. I de forløbne måneder af 1962 er denne udvikling fortsat. Engrosprisindekset for marts viser en stigning i forhold til samme tidspunkt i fjor på ca. 4 pct. For udenlandske varer har stigningen været ubetydelig, men for danske varer alene har den udgjort ca. 7 pct. Fra januar 1961 til januar 1962 steg detailpristallet med ca. 4½ pct., bortset fra skatter og kontingenter med over 6 pct., og detailpristallet for april viser en yderligere stigning på et par procent i løbet af 3 måneder.

Der er herefter al mulig grund til at antage, at det lønregulerende pristal for juli vil medføre, at arbejdere og tjenestemænd får en yderligere lønforhøjelse foruden de 2 dyrtidstillægsportioner, de allerede har fået i år i henhold til januarpristallet. Med den voldsomme aktivitet i bygge- og anlægsvirksomheden må der herudover regnes med den mulighed, at der opstår en ny lønglidning inden for dette område og en tendens for andre områder til at følge efter. I denne forbindelse kan nævnes den netop gennemførte forhøjelse af statstjenestemændenes stedtillæg, som sammen med indførelsen af en ferieløn på 1 pct. betyder en lønforhøjelse på ca. 47 mill. kr. årlig.

I de første 3 måneder af 1962 er bankernes samlede nettotilgodehavender i udenlandsk valuta formindsket med 30 mill. kr. De udgjorde herefter 1188 mill. kr. mod ult. marts 1961 1446 mill. kr. Når valutatabet i 1. kvartal i år var så ubetydeligt, står det i forbindelse med, at staten i denne periode har hjemtaget udenlandske lån med et samlet provenu af 124 mill. kr. Det stærke efterspørgselspres påvirker også udenrigshandel og betalingsbalance, og svindet i valutabeholdningen ville have været væsentligt større, hvis der ikke samtidig var sket en ikke helt ubetydelig gældsætning til udlandet. For 1961 er underskuddet på vare- og tjenestebalancen over for udlandet foreløbig opgjort til 663 mill. kr., ca. 240 mill.

[1]) Se også tabelbilaget bag i hæftet.

kr. mere end i 1960, men heroverfor står en forringelse af bankernes valutastilling i 1961 på kun 220 mill. kr. Forskellen mellem de to tal skyldes i første række en statusforringelse for den private sektor på 385 mill. kr., for en væsentlig del ved optagelse af langfristede lån i udlandet. Udenlandske virksomheders investeringer her i landet har dog også andraget relativt betydelige beløb.

For at bremse den inflatoriske udvikling, som er kommet i gang ved, at pengeindkomsterne er forøget i et stærkere tempo, end realindkomsten er steget, har nationalbanken strammet kreditpolitikken, sidst gennem nedsættelse af satserne for belåning af obligationer, og regeringen har ved fremsættelse af forslag om en almindelig omsætningsafgift lagt op til genskabelsen af et betydeligt kasseoverskud på statens budget. Det årlige provenu af den foreslåede omsætningsafgift er anslået til 900 mill. kr. Samtidig blev der foreslået en række ændringer i indkomstskatten til staten, som sammen med en forhøjelse af børnetilskuddene ville give staten en mindreindtægt på 310 mill. kr. Det samlede resultat ville altså blive en styrkelse af statsfinanserne med ca. 600 mill. kr., hvorved der i finansåret 1962–63 skulle fremkomme et kasseoverskud af størrelsesordenen en kvart milliard kroner.

Da det ikke lykkedes at tilendebringe forhandlingerne om en omlægning af skatterne og den finansielle og økonomiske politik i det hele taget inden 1. april, er de gældende skatteskalaer og børnetilskud blevet forlænget uændret for 1962–63, og forhandlingerne om omsætningsafgift er fortsat i et folketingsudvalg. Med uændret udskrivningslov ventes provenuet af statsindkomstskatten at blive 6–700 mill. kr. større i skatteåret 1962–63 end i skatteåret 1961–62 på grund af stigningen i befolkningens indkomster.

I sin årsoversigt (marts 1962) har det økonomiske sekretariat skønnet, at statens driftsindtægter med den gældende skattelovgivning i 1962–63 vil overstige udgifterne på drifts- og anlægsbudgettet med 675 mill. kr., og at dette beløb vil være ca. 100 mill. kr. større end nettoudgifterne på kapitalbudgettet. Herved er der ikke taget hensyn til en eventuel merudgift til ekstraordinære materielanskaffelser til forsvaret, ej heller til den nævnte lønforhøjelse for statens tjenestemænd på små 50 mill. kr. På den anden side har regeringen under forhandlingerne i folketingets skatteudvalg givet tilsagn om besparelser på anlægsarbejder m. v. samt forhøjelse af forrentningen af statslån i boligbyggeri til et samlet beløb af 185 mill. kr.

Herefter skulle der, når man går ud fra den gældende lovgivning, i 1962–63 være udsigt i hvert fald til balance mellem statens samlede ind- og udbetalinger og dermed en ikke ubetydelig styrkelse af statsfinanserne i sammenligning med 1961–62, hvor der regnes med et kasseunderskud på ca. 550 mill. kr. Den penge- og finanspolitiske stramning, der ligger heri,

vil dog først kunne gøre sig gældende i anden halvdel af indeværende kalenderår. Efter at der i januar kvartal har været ligevægt mellem statens samlede ind- og udbetalinger må der i april kvartal tværtimod ventes et betydeligt kasseunderskud, bl. a. på grund af udbetalingen af de resterende direkte tilskud til de enkelte landmænd i henhold til støttelovgivningen fra sommeren 1961.

LANDBRUGET

De første måneder af 1962 var præget af et betydeligt opsving i den animalske landbrugsproduktion. Mængdeindekset for de to måneder januar og februar var i gennemsnit 120 (1955 = 100) og lå hermed 7 pct. højere end i samme periode i fjor. Da de opnåede priser var lavere, formindskedes værdien imidlertid samtidig med ca. 1 pct.

Som det fremgår af tabellen, skyldes den betydelige opgang i den samlede animalske landbrugsproduktion stigningen i produktionen af kød og flæsk. Mælkeproduktionen var uforandret i sammenligning med 1961, og en lille forøgelse af smørproduktionen modsvaredes af lavere osteproduktion. Produktionen af okse- og kalvekød viser derimod en fremgang på næsten 25 pct., og flæskeproduktionen er steget med 8–9 pct.

Eksporten af levende hornkvæg androg i de 2 måneder ligesom i fjor 62.000 stk., men eksporten af okse- og kalvekød steg fra 7.7 mill. kg i 1961 til 10.5 mill. kg i 1962. Priserne har imidlertid ligget væsentligt lavere end i fjor, og eksportværdien er derfor ikke steget tilsvarende. Efter at Italien i marts har hævet importstoppet for kød, tegner udsigterne for denne produktionsgren inden for landbruget sig nu noget lysere.

Eksporten af svinekød og flæsk har både hvad angår mængde og værdi været betydelig større end i 1961. Medens priserne i januar kvartal i fjor var faldende, har de i år været stigende, og andelssvineslagteriernes

Den animalske landbrugsproduktion.

Mill. kg	1960	1961	Stigning i pct.	Jan.-febr. 1961	Jan.-febr. 1962	Stigning i pct.
Mælk	5399	5529	2.4	756	758	0.3
Smør	166.7	171.1	2.6	23.3	23.7	1.7
Ost	113.4	122.3	7.9	15.0	14.0	÷ 6.7
Æg	138.2	126.6	÷ 6.1	24.0	23.5	÷ 2.2
Okse- og kalvekød	253.8	251.0	÷ 1.1	39.5	48.9	23.8
Svinekød og flæsk	651.2	670.1	2.9	104.6	113.7	8.7
Mængdeindeks for den animalske landbrugsproduktion (1955 = 100)	115	118	2.6	112	120	7.1
Værdi, mill. kr.	6592	6436	÷ 2.4	1036	1025	÷ 1.1

landsnotering for 1. kl. svin nåede i marts op på 414 øre pr. kg mod 384 øre på samme tid i 1961. Efter tællingen den 16. februar er den samlede svinebestand opgjort til godt 6,9 mill. stk. mod 7,5 millioner i begyndelsen af oktober 1961 og 6,5 millioner i februar 1961. De stigende flæskepriser synes imidlertid allerede at have påvirket sotillægget, idet antallet af første gang drægtige søer mellem begyndelsen af januar og midten af februar er forøget med 20.000 til 134.000.

Smøreksporten har ligget på samme niveau som i 1961, men indbragt noget mindre i kroner og øre. For de 12 måneder fra 1. april har Storbritannien begrænset den samlede smørimport til 396.000 tons, heraf fra Danmark 93.000 tons. I 1961 udgjorde den samlede import ifølge den britiske statistik 430.000 tons og importen fra Danmark godt 95.000 tons.

INDUSTRIEN

Oplysningerne om beskæftigelsen i industrien i de første måneder af 1962 tyder nærmest på stagnerende produktion. Bortset fra sten-, ler- og glasindustrien lå beskæftigelsen (antal udførte arbejdstimer) i gennemsnit for januar og februar på samme niveau eller lavere end i samme tidsrum i fjor. I den kemiske industri, tekstilindustrien og træindustrien var nedgangen forholdsvis betydelig, nemlig henholdsvis 5, $3^1/_2$ og 3 pct. Skulle man dømme efter tallene for januar og februar, er også opgangen i industrieksporten standset. Da leverancerne inden for nogle af de vigtigste industrigrene (jern- og metalindustrien f. eks. og i endnu højere grad transportmiddelindustrien (skibsværfterne)) ofte kommer i ryk, er det imidlertid klart, at der ikke kan drages videregående slutninger af eksportstatistikken for kun to måneder.

BYGGEVIRKSOMHEDEN

Det påbegyndte etageareal (hele landet) var i 1961 godt 15 pct. større end i 1960. Der var stigninger for boligbyggeriet, det regulerede erhvervsbyggeri og især det offentlige byggeri, hvorimod det frie erhvervsbyggeri (fabrikker og værksteder samt avlsbygninger i landbruget) enten stagnerede eller var nedadgående. De store påbegyndelser lagde imidlertid beslag på en stor del af byggekapaciteten, og fuldførelserne steg kun med knap 10 pct., således at det samlede igangværende byggeri, der allerede i 1960 var kommet op på et højt niveau, gik yderligere i vejret. Ved begyndelsen af 1962 androg det ca. 5,9 mill. m^2 eller knap 20 pct. mere end ved begyndelsen af 1961.

Byggevirksomheden i hele landet.

	Beboelsesejendomme 1000 m²	Beboelsesejendomme Antal lejligheder	Erhvervs-ejendomme 1000 m²	Ikke-erhvervs-ejendomme 1000 m²	I alt 1000 m²
Under opf. 1/1 61	2658	31.254	1541	698	4897
Påbegyndt 1961	3293	34.776	2053	877	6223
Fuldført 1961	2814	31.623	1903	532	5249
Under opf. 1/1 62	3137	34.407	1691	1043	5871

Hvad boligbyggeriet angår, blev der i 1961 i hele landet påbegyndt 34.500 lejligheder, 20 pct. flere end i 1960, medens antallet af fuldførte lejligheder steg med 13 pct. til godt 31.500. Fuldførelserne holdt således ikke trit med igangsættelserne, og der var ved udgangen af 1961 over 34.000 lejligheder under opførelse mod godt 31.000 et år i forvejen.

Navnlig i årets første halvdel var forskellen mellem antal påbegyndte og antal fuldførte lejligheder stor, men i 2. halvår gik igangsættelserne stærkt tilbage (til niveauet i 2. halvår 1960), og antallet af fuldførte lejligheder steg. Herved indsnævredes påbegyndelsesoverskuddet for hele året 1961 til ca. 3000. Det store antal påbegyndelser har ført til underbemanding af arbejdspladserne og derigennem til en mærkbar forlængelse af byggetiden, navnlig i Københavnsområdet. For etagebyggeriet anslås forlængelsen af byggetiden fra efteråret 1960 til efteråret 1961 til ca. 25 pct.

Beskæftigelsen i byggefagene var i 1961 noget større end i 1960, navnlig som følge af mindre ledighed i vintermånederne på grund af gunstige klimatiske forhold og fremskridt i bestræbelserne for at fremme vinterbyggeriet. Denne udvikling er fortsat i indeværende år, idet arbejdsløsheden i byggefagene – som arbejdsløsheden i det hele taget – har ligget på et endnu lavere niveau end i vinteren 1960–61. Til trods for den kapacitetsudvidelse, der ligger i nedgangen i vinterledigheden, må man dog også i 1962 vente, at efterspørgselen på byggeområdet vil overstige kapaciteten.

UDENRIGSHANDELEN

For de to første måneder viser importen en stigning på ca. 175 mill. kr. i sammenligning med 1961, medens eksporten kun er forøget med 85 mill. kr. Som følge af disse bevægelser er importoverskuddet steget med ca. 100 til ca. 600 mill. kr. Hele eksportfremgangen hidrører fra landbrugsprodukter, både animalske og vegetabilske (især korn).

Den samlede værdi af importen var i hele året 1961 12.875 mill. kr. mod 12.428 mill. kr. i 1960, svarende til en stigning på ca. 4 pct. Stigningen var resultat af større importerede varemængder, idet den gennemsnitlige enhedsværdi for importen var den samme i 1961 som i 1960, nemlig 96 (1955 = 100).

Den samlede værdi af eksporten var i hele året 1961 10.456 mill. kr. mod 10.159 mill. kr., en stigning på ca. 3 pct. Hertil svarer en noget stærkere stigning i de eksporterede varemængder, idet indeks for enhedsværdien for eksporten viser en nedgang fra 99 i 1960 til 97 i 1961. Med uforandrede enhedsværdier for importen og lavere enhedsværdier for eksporten forringedes bytteforholdet i udenrigshandelen fra 103 i 1960 til 100 i 1961.

Udenrigshandelen med forskellige landområder.

(Mill. kr.)

	Eksport		Import	
	1960	1961	1960	1961
Norge, Sverige	1628	1954	1386	1499
Storbritannien	2362	2353	2757	2627
EFTA	4485	4804	4366	4455
Vesttyskland	2850	2977	1921	2014
De 6 fællesmarkedslande	4916	5180	2829	2920
Amerika[1])	1640	1503	1492	1590
Østeuropa	547	546	413	365

[1]) Hele kontinentet med undtagelse af europæiske kolonier.

Af forskydninger i udenrigshandelens geografiske fordeling i 1961 lægger man især mærke til den stærke vækst i importen fra de øvrige EFTA-lande, trods uforandret import fra Storbritannien, men også importen fra fællesmarkedslandene viser en betydelig stigning. Hvad eksporten angår, aftog såvel EFTA som fællesmarkedslandene varer for knap 100 mill. kr. mere i 1961 end i 1960, men relativt var eksportfremgangen betydelig stærkere til fællesmarkedslandene end til EFTA-landene.

Den højere import i 1961 synes til en vis grad at være blevet anvendt til forøgelse af lagerbeholdningerne. Opgørelsen af lagrene af råstoffer m. v. pr. 31. december 1961 viser en stigning i værdien (faste priser) i sammenligning med 31. december 1960 på 11 pct. I 1960 var stigningen ligeledes 11 pct.

16. 5. 1962.
C. L.